

**Кафедра онкології, променевої діагностики і
терапії та радіаційної медицини**

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи
проф. А.Г. Шульгай
“___” ____, 2016.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з онкології

(шифр і назва навчальної дисципліни)

напрямок підготовки 1201 «Медицина»

(шифр і назва напряму підготовки)

спеціальність 7.12010005_стоматологія

(шифр і назва спеціальності)

Факультет стоматологічний

(назва інституту, факультету, відділення)

2016- 2017 навчальний рік

(вказати на який навчальний рік розрахована програма)

Розробники: проф. Галайчук І. Й.

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри онкології,
променевої діагностики і терапії та радіаційної медицини

Протокол від “22” 06. 2016 року № 10

Завідувач кафедри: проф. Галайчук І. Й.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
Кількість кредитів – ECTS – 1.0	Галузь знань 1201 «Медицина» (шифр і назва)	денна форма навчання нормативна	
	Спеціальність: 7.12010005_ <u>стоматологія</u> (шифр і назва)		
		Рік підготовки	
Загальна кількість годин – 30		4-й	
		Семестр	
		7-й	8 -й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 6,75 год / 0,23 кредити ECTS	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <u>спеціаліст</u>	Лекції	
		4 год.	год.
		Практичні, семінарські	
		12 год.	год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		14 год.	год.
		Індивідуальні завдання:	
		год.	
		Вид контролю:	
		Залік (зарах)	Залік(зарах)

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить 114,3 % - для денної форми навчання.

Структурні складові робочої навчальної програми дисципліни:

1. Структурований (розширений) навчальний план з дисципліни;

Курси, на яких викладається дисципліна	Семестри	Кількість годин					Вид контролю
		Всього	Аудиторних			С Р С	
			лекції	практичні заняття	семінарські заняття		
4	7, 8	30	4	12	—	14	Залік

2. Пояснювальна записка та структура дисципліни.

Програма з онкології для вищих медичних навчальних закладів України III-IV рівнів акредитації складена для спеціальності 7.110106 «Стоматологія».

Програма складена у відповідності з існуючими нормативними документами:

- освітньо-кваліфікаційна характеристика (ОКХ) та освітньо-професійна програма (ОПП) підготовки фахівця, які затверджені наказом МОН України від 16.04.03 за № 239 “Про затвердження складових галузевих стандартів вищої освіти з напрямку підготовки 1101 “Медицина”;
- експериментальний навчальний планом, розроблений на принципах Європейської кредитно-трансферної системи (ECTS) і затверджений наказом МОЗ України від 31.01.2005 за №52 “Про затвердження та введення нового навчального плану підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня “Спеціаліст” кваліфікації “Лікар-стоматолог” у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації України за спеціальністю “Стоматологія”;
- рекомендації щодо розроблення навчальних програм навчальних дисциплін, затверджені наказом МОЗ України від 24.03 2004 за №152 “Про затвердження рекомендацій щодо розроблення навчальних програм навчальних дисциплін” зі змінами та доповненнями, внесеними наказом МОЗ України від 12.10.2004 за №492 “Про внесення змін та доповнень до рекомендацій щодо розроблення навчальних програм навчальних дисциплін”;
- інструкції про систему оцінювання навчальної діяльності студентів за умови кредитно-модульної системи організації навчального процесу; Наказ
- МОЗ України від 23.07. 2007 р. № 414 «Про внесення змін до наказу Міністерства охорони здоров’я України від 31.01. 2005 р. №52 «Про затвердження та введення нового навчального плану підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «Спеціаліст» кваліфікації «Лікар-стоматолог» у вищих навчальних закладах III–IV рівнів акредитації України за спеціальностями “Лікувальна справа”, “Педіатрія”, “Стоматологія”, “Медико-профілактична справа”.

Навчальна програма з онкології на 4 курсі є базовою у підготовці майбутнього лікаря-стоматолога з різних питань онкології, які окреслені метою і завданням програми. Програма розрахована на **30 год.** (1 кредит), з них **4 год.** – лекції, **12 год.** – практичні заняття і **14 год.** для самостійної підготовки студентів, присвячених вивченню основних питань клінічної онкології, організації онкослужби, клінічних ознак, діагностики, принципів лікування злоякісних пухлин голови та шиї. Базою для викладання є Тернопільський обласний клінічний онкологічний диспансер, який має необхідний ліжковий фонд, онкологічних хворих, обладнання та обсяг роботи. Практичні заняття проводяться за наступною схемою:

- практична частина заняття – 9⁰⁰ -11¹⁵ самостійна робота
- студентів 11¹⁵ - 12⁰⁰; – перерва – 12⁰⁰-12³⁰ семінарська
- частина заняття – 12³⁰ -14⁰⁰;

- перерва – 14⁰⁰-14¹⁵;
- контроль знань – 14¹⁵-15⁰⁰.

Знання студентів оцінюються за 12 бальною шкалою. Обсяг навчального навантаження студентів описаний в кредитах ECTS – залікових кредитах, які зараховуються студентам при успішному засвоєнні ними відповідного матеріалу.

Видами навчальних занять згідно з навчальним планом є:

а) лекції; б) практичні заняття; в) самостійна робота студентів (СРС).

3. Мета викладання навчальної дисципліни: вивчення студентами теоретичних основ та засвоєння практичних навичок з клінічної онкології, необхідних для практичної діяльності лікаря-стоматолога.

Основні завдання предмета:

- вивчення основ теоретичної онкології;
- вивчення основних нозологічних форм злоякісних пухлин шкіри, голови і шиї, їх клінічних проявів, особливостей перебігу і методів діагностики;
- знайомство з організацією онкологічної допомоги населенню та з сучасними принципами лікування онкологічних хворих;
- опрацювання практичних навичок з питань організації онкологічної допомоги, профілактики, клініки і ранньої діагностики злоякісних пухлин щелепно-лищевої ділянки та реабілітації пацієнтів;
- вивчення клінічних ознак та методів ранньої діагностики пухлин та профілактики раку; • визначення тактики лікаря-стоматолога при підозрі на наявність злоякісної пухлини.

4. Зміст програми.

СТРУКТУРА І ЗМІСТ ТЕОРЕТИЧНОЇ ЧАСТИНИ ПРОГРАМИ

Закономірності розвитку злоякісних пухлин.

Молекулярно-генетичні механізми канцерогенезу. Роль онкогенів. Роль факторів внутрішнього і зовнішнього середовища у виникненні злоякісних пухлин. Хімічні та фізичні канцерогени. Вірусогенетична теорія виникнення злоякісних пухлин. Протипухлинний імунітет. Сучасні досягнення науки в розкритті механізмів канцерогенезу та лікуванні злоякісних пухлин. Факультативні та облігатні передракові захворювання. Поняття про дисплазії. Перебіг ракового процесу. Ранній рак. Форми росту злоякісних пухлин. Оцінка поширення процесу: принципи класифікації пухлин за стадіями.

Доклінічні та клінічні періоди розвитку пухлин. Патогенез симптомів злоякісних пухлин: зміни водно-електролітного обміну та кислотно-лужного балансу. Синдром білково-енергетичного дефіциту. Больовий синдром. Паранеоплазії в онкохворих. Зміни регуляції агрегатного стану крові при онкозахворюваннях: тромбоемболії, ДВЗ-синдром, кровотечі.

Епідеміологія і профілактика злоякісних пухлин.

Захворюваність і смертність від злоякісних пухлин. Статеві-вікові особливості хворих. Динаміка і структура захворюваності. Географічні особливості поширення злоякісних пухлин. Поняття про первинну і вторинну профілактику. Соціально-гігієнічні та індивідуальні заходи профілактики раку. Боротьба з курінням. Гігієна харчування. Протиракова санітарно-освітня робота. Деонтологія в онкології.

Організація онкологічної допомоги.

Структура онкологічної сітки в Україні. Онкологічний диспансер, його функції. Загальна характеристика стану онкологічної допомоги в області. Поділ онкохворих на клінічні групи. Облікова документація. Диспансеризація онкологічних хворих. Аналіз причин запущеності раку і розбір випадків запущеності злоякісних пухлин.

Основні принципи діагностики злоякісних пухлин.

Збір і оцінка скарг та анамнезу у онкологічних хворих. Особливості фізикальних методів обстеження при підозрі на злоякісну пухлину. Рентгенологічні, ендоскопічні, ультразвукові, термографічні та ізотопні методи діагностики. Комп'ютерна томографія. Ядерно-магнітний резонанс. Лабораторні дослідження: зміни периферичної крові, біохімічні та імунологічні тести, морфологічні методи. Обов'язковий мінімум обстеження в амбулаторних умовах.

Розпізнавання раку у доклінічному періоді. Роль профілактичних оглядів в своєчасному розпізнаванні раку. Форми, методи та періодичність профілактичних оглядів. Формування груп підвищеного ризику. Методи скринінгу. Поняття про моніторинг.

Принципи лікування злоякісних пухлин.

Класифікація методів спеціального лікування. Комбіноване і комплексне лікування. Радикальні, паліативні і симптоматичні методи. Принципи абластики, антибластики, зональності і футлярності в хірургічній онкології. Радикальні, розширені і комбіновані операції.

Методи променевої терапії злоякісних пухлин. Радіочутливі і радіорезистентні пухлини. Механізм дії іонізуючого випромінювання на злоякісні пухлини. Засоби підвищення радіочутливості.

Класифікація протипухлинних хіміопрепаратів. Механізм їх дії. Показання і протипоказання до хіміотерапії. Основні принципи поліхіміотерапії. Регіонарна та ендолімфатична хіміотерапія. Гормоно- та імунотерапія. Поняття про гормонозумовлені, гормонозалежні та гормоноактивні пухлини. Медикаментозні, хірургічні та променеві методи гормональної корекції.

Основні принципи симптоматичної терапії. Індекс якості життя за Карновським. Хоспіси.

Трудова, соціальна і медична реабілітація онкохворих.

СТРУКТУРА І ЗМІСТ ПРАКТИЧНОЇ ЧАСТИНИ ПРОГРАМИ

Спеціальна онкологія.

Пухлини шкіри. Меланома.

Рак шкіри. Епідеміологія. сприяючі фактори. Факультативні і облігатні передракові стани шкіри. Місцеводеструктивні процеси шкіри. Базаліома. Клініка, діагностика, лікування, прогноз. Засоби профілактики раку шкіри. Гістологічні варіанти раку шкіри. Класифікація за стадіями. Клінічні форми росту. Методи діагностики. Лікування раку шкіри (хірургічне, променеве, кріогенне, фотодинамічна терапія. безпосередні та віддалені результати.

Меланома. Епідеміологія меланом. Види пігментних невусів, фактори, які сприяють їх переродженню. Профілактика малігнізації невусів. Особливості росту і метастазування меланоми. Класифікація за стадіями. Ступені інвазії за Кларком. Методи спеціального обстеження (радіоізотопна та лабораторна діагностика, епілюмінесцентна дерматоскопія, термографія). Показання, протипоказання та методика забору матеріалу для цитологічного і гістологічного дослідження. Основні принципи лікування. Особливості хірургічного лікування меланом. Результати, прогноз.

Пухлини голови та ший.

Рак нижньої губи. Захворюваність, сприяючі фактори. Облігатні і факультативні передраки. Форми росту і шляхи метастазування. Класифікація за стадіями. Гістологічна структура пухлин. Методи діагностики. Лікування первинної пухлини і регіонарних метастазів. Результати.

Рак слизової порожнини рота. Захворюваність. Сприяючі фактори (куріння, шкідливі звички). Передракові стани. Форми росту пухлини і шляхи метастазування. Класифікація за стадіями. Гістологічна будова і особливості клінічного перебігу пухлин. Методи діагностики. Лікування.

Рак щитоподібної залози. Захворюваність. Етіологічні фактори. Передракові стани. Профілактика раку. Патанатомічна характеристика раку. Стадії. Особливості метастазування. Клінічні прояви. Методи діагностики. Лікування. Прогноз.

Рак гортані і глотки. Клініка. Діагностика. Методи комбінованого лікування. Особливості метастазування. Профілактика. Принципи хірургічного лікування метастатичного ураження лімфовузлів ший.

Рак молочної залози. Епідеміологія. Етіопатогенез. Роль гормональних порушень. Фактори ризику. Профілактика. Клінічні форми. Скринінг і групи підвищеного ризику. Самообстеження. Методика огляду, пальпації молочних залоз і лімфатичних вузлів. Маммографія, УЗД. Лікування раку молочної залози. Радикальна мастектомія. Органозбережні операції. Комбіноване і комплексне лікування. Результати лікування і прогноз. Диспансерний нагляд і реабілітаційні заходи.

Рак легень.

Епідеміологія. Етіологічні фактори. Передракові захворювання. Статеві-вікові особливості. Клініко-анатомічна класифікація. Форми росту пухлини. Гістологічні варіанти. Центральний та периферичний рак легень. Шляхи метастазування. Клінічні прояви раку легень. Клінічні, рентгенологічні і

ендоскопічні синдроми. Діагностика. Значення флюорографії. Організація скринінгу. Групи підвищеного ризику.

Клінічна частина заняття передбачає:

1. ведення студентами амбулаторного прийому з лікарем-асистентом;
2. збір анамнестичних даних і обстеження хворих на рак голови та шиї, оцінка скарг, перебігу хвороби;
3. вивчення методик об'єктивного обстеження онкохворого;
4. використання спеціальних методів діагностики і взяття матеріалу для морфологічного дослідження;
5. асистенція в оглядовому, ендоскопічному і рентгенологічному кабінетах, в перев'язувальній;
6. спостереження за основними етапами хірургічних втручань в операційній.

ТЕМАТИЧНІ ПЛАНИ

Тематичний план лекцій

№ з/п	Тема лекції	Кількість годин
1	Рак шкіри. Меланома	2
2	Пухлини голови та шиї	2
Всього		4

Тематичний план практичних занять

№ з/п	Тема заняття	Кількість годин
1	Рак шкіри. Меланома.	6
2	Пухлини голови та шиї: рак губи, рак язика, рак слизової порожнини рота, рак гортані, рак щитоподібної залози.	6
Всього		12

Тематичний план самостійної позааудиторної роботи (СРС)

№ з/п	Тема	Кількість годин
1.	Молекулярно-генетичні механізми канцерогенезу.	2
2.	Цитостатичні препарати. Класифікація. Механізм дії. Принципи поліхіміотерапії.	2
3.	Променева терапія злоякісних пухлин. Основні принципи.	2
4.	Трудова, соціальна і медична реабілітація онкологічних хворих.	2
5.	Рак молочної залози	2
6.	Рак легень	2
7.	Симптоматична терапія онкологічних хворих.	2
Всього		14

5. Критерії оцінювання знань студентів на занятті (прийняті на методичному засіданні кафедри):

Форми контролю і система оцінювання здійснюються відповідно до вимог програми дисципліни та Інструкції про систему оцінювання навчальної діяльності студентів при кредитно-модульній системі організації навчального процесу, затвердженої МОЗ України від 16.06.2005 №08.01. - 22/1258 (зі змінами, внесеними відповідно до Листа МОЗ України від 21.01.08 № 08.01 - 22/65, Додаток 2).

Форми контролю:

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно до конкретних цілей теми. На всіх практичних заняттях застосовується об'єктивний контроль теоретичної підготовки та засвоєння практичних навичок у вигляді протоколу практичного заняття.

Форми поточного контролю:

Теоретичні знання – тестові завдання, комп'ютерне тестування, письмові роботи (реферати), індивідуальне опитування, співбесіда.

Практичні навички та уміння – аналіз результатів проведених діагностичних обстежень з клінічною інтерпретацією отриманих даних.

Підсумковий контроль здійснюється на основі теоретичних знань, практичних навичок та умінь.

Форми підсумкового контролю:

Теоретичні знання – система питань письмового та комп'ютерного тестування.

Практичні навички та уміння – самостійно оглянути пацієнтів з доброякісними і злоякісними пухлинами молочної залози, шкіри, ротової порожнини та ін., встановити клінічний діагноз за системою TNM, скласти схему лікування, визначити прогноз і методику диспансерного нагляду.

Критерії оцінювання знань студентів за 12-бальною шкалою:

«1» – студент абсолютно не підготовлений до заняття, не відповів на жодне запитання, практичної роботи не виконав. Тестовий контроль – 0 % правильних відповідей.

«2» – студент не підготовлений, не орієнтується в загальних радіологічних поняттях. Тестовий контроль – 10 % правильних відповідей. Практичну роботу виконав фрагментарно, однак не може логічно пояснити своїх висновків.

«3» – студент погано підготовлений, дає неповні відповіді на окремі запитання. Практичну роботу виконав погано, висновки нелогічні. При тестовому контролі правильну відповідь дав на 20 % запитань.

«4» – студент підготовлений посередньо, володіє основними радіологічними термінами, однак погано застосовує їх на практиці. В основному практичне завдання виконав з помилками. При тестовому контролі правильну відповідь дав на 30 % запитань.

«5» – студент підготовлений задовільно в основному орієнтується в темі заняття, що дозволяє йому виконати практичне завдання, в основному. При тестовому контролі – 40 % правильних відповідей.

«6» – студент підготовлений задовільно в основному орієнтується в темі заняття, що дозволяє йому виконати практичне завдання з помилками. При тестовому контролі – 50 % правильних відповідей.

«7» – студент підготовлений добре, показує хороші теоретичні знання, однак є деякі труднощі при їх прикладному застосуванні. Виявляються окремі недоліки при інтерпретації даних радіологічного обстеження. В основному правильно складає діагностичний алгоритм. Тестовий контроль – 60 % правильних відповідей. Підготовка до заняття добра.

«8» – Студент орієнтується в теоретичному матеріалі, і, в основному, застосовує їх на практиці. Вміло інтерпретує дані променевих обстежень. На тестовому контролі – 70 % правильних відповідей.

«9» – Студент орієнтується добре в теоретичному матеріалі теми, виконує практичну роботу. Зустрічаються деякі неточності у формулюванні діагностичного заключення і складанні алгоритму обстеження. Тестовий контроль – 80 % правильних відповідей. Підготовка добра.

«10» – Студент орієнтується відмінно в теоретичному матеріалі теми, виконує практичну роботу. Зустрічаються поодинокі неточності у формулюванні діагнозу і складанні алгоритму обстеження. Тестовий контроль – 90 % правильних відповідей. Підготовка добра.

«11» – Студент досконало орієнтується в теоретичному матеріалі теми, виконує практичну роботу. Не зустрічаються «11» – неточності у формулюванні діагнозу і складанні алгоритму променевого обстеження. Тестовий контроль – 95 % правильних відповідей. Підготовка добра.

«12» – Студент досконало орієнтується в теоретичному матеріалі теми, виконує практичну роботу. Не зустрічаються «12» – неточності у формулюванні діагнозу і складанні алгоритму обстеження хворого. Тестовий контроль – 100 % правильних відповідей.

Самостійна робота студентів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю тем на відповідному занятті. Засвоєння тем, які виносяться лише на самостійну роботу, контролюється на підсумковому контролі. Диференційований залік здійснюється після завершення усіх теоретичних і практичних занять.

6. Контрольні питання для заліку.

1. Клінічні ознаки доброякісних пухлин шкіри.
2. Клінічні ознаки базаліоми і плоскоклітинного раку шкіри.
3. Методи діагностики і лікування раку шкіри I, II, III, IV стадії.
4. Клінічні ознаки дисплазії невусів.
5. Клінічні ознаки меланоми шкіри (фаза поверхневого і фаза вертикального рос-ту).
6. Методи діагностики і лікування меланоми шкіри.

7. Епідеміологія раку нижньої губи та слизової порожнини рота.
8. Етіологічні фактори виникнення раку нижньої губи та слизової порожнини рота.
9. Захворюваність на рак гортані і щитоподібної залози в Україні, її динаміка; статеві-вікові та регіональні особливості захворюваності.
10. TNM-класифікація раку нижньої губи та слизової порожнини рота.
11. Регіонарні лімфатичні колектори та особливості метастазування пухлин голови та шиї.
12. Гістологічна будова злоякісних пухлин нижньої губи, слизової порожнини рота та гортані.
13. Облігатні та факультативні передракові захворювання.
14. Класифікація доброякісних пухлин голови і шиї.
15. Клінічні прояви папіломи, кератоакантоми та неепітеліальних пухлин нижньої губи і порожнини рота.
16. Методи діагностики пухлин нижньої губи та порожнини рота.
17. Тактика лікування пухлин нижньої губи та порожнини рота.
18. Клінічні прояви папіломи, папіломатозу, пахідермії, дискератозів, фібром і кіст гортані.
19. Основні клінічні симптоми пухлин гортані та особливості їх клінічного перебігу в залежності від форми росту, гістологічного варіанту, локалізації і стадії пухлини.
20. Методи діагностики пухлин гортані.
21. Характеристика основних методів діагностики (фізикальний, морфологічний, ендоскопічний, ультразвуковий, рентгенологічний, радіонуклідний, лабораторний), їх діагностична спроможність при виявленні пухлин голови та шиї.
22. Хірургічне лікування раку гортані, фактори, які впливають на вибір об'єму операції.
23. Симптоматичні операції при раку гортані.
24. Лікувальна тактика при метастатичному ураженні лімфовузлів шиї.

25. Роль етіологічних факторів у виникненні доброякісних пухлин щитоподібної залози.
26. Вузловий і дифузний зоб, тиреоїдити як передракові захворювання щитоподібної залози.
27. Клінічна симптоматика пухлин щитоподібної залози.
28. Особливості аберантної форми раку щитоподібної залози.
29. Гістологічні варіанти раку щитоподібної залози, їх вплив на вибір тактики лікування і прогноз.
30. Методи діагностики раку щитоподібної залози.
31. Диференціальна діагностика раку щитоподібної залози.
32. Роль визначення пухлино-асоційованих антигенів у скринінгу, діагностиці і моніторингу хворих на рак щитоподібної залози.
33. Лікування аденоми щитоподібної залози.
34. Методи лікування раку щитоподібної залози.
35. Обґрунтування гормональної терапії при раку щитоподібної залози, показання до її застосування.
36. Радіойодтерапія хворих на рак щитоподібної залози.
37. Можливості променевої терапії при раку органів голови і шиї.
38. Ускладнення пухлин голови і шиї.

7. Взірці питань для проведення підсумкового контролю знань.

1. Операції, при яких видаляють разом з основним вогнищем суміжні органи, або їх частина, називаються:
 - A. Комбінованими
 - B. Паліативними
 - C. Розширеними
 - D. Симультанними
 - E. Симптоматичними
2. Яка ознака споріднює базаліому з доброякісними пухлинами?
 - A. Експансивний ріст
 - B. Наявність капсули
 - C. Відсутність рецидивів
 - D. Відсутність атипових клітин
 - E. Відсутність метастазування
3. Який пухлинний маркер застосовують для моніторингу хворих на фолікулярний рак щитоподібної залози?
 - A. Кальцитонін
 - B. Тиреоглобулін
 - C. Карбогідратний антиген 15-3
 - D. β_2 -мікроглобулін
 - E. Хоріонічний гонадотропін

8. Засоби для проведення поточного та підсумкового контролю.

1. Набір теоретичних питань для усної співбесіди.
2. Набір завдань для теоретичного письмового тестового контролю.
3. Набір завдань для письмово комп'ютерного тестового контролю.
4. Набір носіїв діагностичної інформації для письмового (діагностичного заключення) практичного завдання.

9. Перелік навчально-методичної літератури.

Основна:

1. Вибрані лекції з клінічної онкології: Навч. посіб. / Боднар Г. В., Думанський Ю. В., Антіпова С. В., Попович О. Ю. та ін. – Луганськ: ВАТ «Луганська обласна друкарня», 2009.- 560 с.

2. Галайчук І.Й. Клінічна онкологія. Частина І: Посібник. – Тернопіль. Укрмедкнига, 2003. – С 7-17.
3. Онкология: уч. пособ. для студ. высш. мед. уч. завед. III – IV ур. аккред. / Баштан В. П., Жукова Т. А., Корнеев О. В. и др., под ред. В. П. Баштана, П. В. Шелешко, В. Е. Литовченко. – Полтава: ООО «АСМИ», 2013. – 336 с.
4. Онкологія. Вибрані лекції для студентів і лікарів / За редакцією В. Ф. Чехуна. – Київ: Здоров'я України, 2010. – 768 с.
5. Онкологія: підручник / Г. В. Боднар, Ю. В. Думанський, О. Ю. Попович та ін.; за ред. Г. В. Боднаря, Ю. В. Думанського, О. Ю.Поповича. – К.: ВСВ «Медицина», 2013. – 544 с.
6. Онкологія / За ред. В. П. Баштана, А. Л. Одабаш'яна, П. В. Шелешка. – Тернопіль: Укрмедкнига, 2003. – 316 с.
7. Практическая онкология: избранные лекции. Под ред. С. А. Тюляндина и В. М. Моисеенко, Санкт-Петербург: Центр ТОММ, 2004. – 784 с.
8. TNM-класифікація, 7-ме видання. Фецич Т. Г., Сліпецький Р. Р. / За загальною редакцією док. мед. наук, проф. Фецича Т. Г. – Львів – 2014. – 169 с.

Допоміжна:

1. Клинические рекомендации. Онкология / под ред. В.И. Чиссова, С.Л. Дарьяловой. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2006. – 720 с.
2. Пачес А.И., Пропп Р.М. Рак щитовидной железы.–М.: Медицина, 1995. – 320 с.